

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefont 15. sz. Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Jókossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

A székely-ügy — és egyebek.

— Teendők vármegyénk s általában a székelység állapotának javítása körül. —

Irta: *Gálffy Ignác.*

A magyar fajban sok kívánni való van, mert nem szeretünk az ipari, kereskedelmi pályán maradni. Bizonyítja ezt az összes magyar városok példája, ahol az eredetileg iparos és kereskedő családok már a harmadik, de mindenesetre a negyedik izben eltűntek. Részint kihaltak, részint pedig abban hagyták atyáik foglalkozását.

Ezen kívül még azt is felemlíthetjük, hogy a városi polgárság értékes része az egész országban többnyire német eredetű volt, akik lassanként elmagyarosodva magvát képezték a nemzeti életünkre oly nagy határu most már magyarrá vált városi lakosságnak. Legyen szabad a nagy magyar városokon kívül Kolozsvár példájára mutatni, a hol a német anyanyelvű polgárság amily szívesen küzdött a maga nyelve és külön jogai mellett, ép oly teljesen és tökéletesen magyarrá vált, míhelyt a lakosság nagyobb és súlyosabb része magyar lett.

Ez a processzus foly összes városainkban és igen szép példát látunk a következőkben (első helyen mindenütt a magyar van):

Déván	1880-	1890-	1900-ban
magyar	37.6	47.0	58.5 %
német	11.8	8.9	6.3
oláh	46.8	42.9	34.1
Brassóban:	33.2	34.0	38.1
német	33.5	31.2	29.8
oláh	31.7	31.7	30.3
Fehérvárt	35.3	42.6	46.1
német	18.2	11.0	8.9
oláh	43.6	42.0	44.0

És más városokban is, amelyekben a magyarság az újabb 1900—910. közti tíz évben még nevezetesebb előnyomulást tett.

De nagyfontosságú dolog a magyar nyelv tudásának előhaladása is, mely — az alább megnevezett városokban így alakul:

	1880-	1890-	1900-ban
Brassóban	55.8	61.8	66.7 %
Beszterczén	27.4	34.4	44.8
Dés	80.7	83.7	86.0
Déva	54.6	64.4	76.8
Fogarás	51.7	65.4	54.9
Sz.-Régen	80.8	88.0	93.0
Fehérvár	47.1	60.1	64.0
Medgyes	32.0	40.6	50.6
Segesvá	39.3	52.3	55.2
N.-Szeben	15.71	38.3	41.8

Ahol tehát önként ily jóindulatu közeledés látszik, mint nálunk a német ajkuak részéről, ott azt a népfajt, annak a közeledését meg kell becsülni. Pedig még nem is adtunk módot, hogy teljes jóindulatukat kifejtthessék.

Először is saját gyermekeinknek nagy számmal kellene a német nyelvű középiskolába mennie, hogy egyfelől a német nyelvet mentől többen tökéletesen megtanulják és hogy hazánk emez igen művelt és értékes elemével a mi fiaink megismerkedjenek, az iskola padjain összeszokjanak és egymásban szeretettel honfitársukat tekinteni megtanuljanak.

Az oláhsággal egészen másként áll a dolog. Ők hadat izentek az egységes magyar hazának, ők irridentisták. Fogcsikorgatva beismerik, hogy it még — szerintök — Magyarország van, de közel érzik az időt, hogy ez Oláhország lesz, a Nagy-Románia kiegészítő része. Kifejezett undorral fordulnak el a magyar szótól, mindent elkövetnek ellenünk és a maguk céljai elérésére.

Intelligenciájuk ellenünk lázzítja hazug mesékkel a köznépet és még a szabad Amerika földjére kiment oláh is vad gyűlölettel van az oda kivetődött magyar ellen, pedig mindkettőt egyenlő nyomor és egyenlő szenvedély hajtotta ki.

Ily viszonyok között meg kell alapítanunk, hogy a népesség többségét az erdélyi részeken az oláhság képezvén és ez mind a magyar, mind a német elemmel szemben engesztelhetetlen és folyton növekedő gyűlölettel van, ennek a magyar földnek megvédelmezése és mindkét faj nép fennmaradása érdekében szükséges, hogy a magyarság a németséggel együtt működjék, együtt érezzék öszinte fegyverbaráti érzellemmel.

A mint nem akarjuk bántani az oláhság nyelvét sem, hiszen mi anyanyelvét senkinek sem akarjuk elvenni, épen úgy és még sokkal inkább örülnünk, ha a németség magas fokon álló műveltségét fenntartja, fejleszti és a mint meg kell követelnünk, hogy a magyar értelmiség gyermekei a német nyelvet megtanulják, úgy elvárhatjuk, hogy a németség, ahol kisebbségben van, csatlakozzék a magyarsághoz és együtt, vállalva védje a kultura érdekét a barbársággal szemben.

A népek tömörülését mindig a megélhetési viszonyok és a lelkekben élő vágyak szárnyai viszik.

A tömörülésre vonzó gócpont egyfelől a helyi gazdasági csomópontok vonzó ereje, a fővárosok sugárzó fénye, s az egyenlő nyelvet beszélő tömegek vonzása.

Minden sürítő pont vonzása legnagyobb a közvetlen környezetre és ereje a távolság négyzetével fordítva arányos. Ilyen szempontból kiindulva, az erdélyi részben első rendű fontosságúak az itt levő s a gazdasági fejlődés magas fokán álló középpontok. Ezek vagy németek vagy magyarok.

Tehát a helyi sürítő pontok határozottan a magyarság javára szolgálnak, mert a mennyiben a németség ke-

zében is vannak, fokozatosan magyarosodó irányzattal bírnak, hiszen a nép, amelyből munkásaikat sorozák, erősen magyarosodik. De ha német kézben marad, ott is jól van, mert az anyagi érdek, a tőkének jövedelmet követelő természete, nem nélkülözheti a nagy magyarság fogyasztó és támogató közreműködését és viszont. (Vége köv.)

A politikai helyzetről.

Olyan a politikai helyzet is mai napság mint az időjárás. Zavaros. Csűrök-csavarják a kényes kérdéseket, a kibogozás pedig kézik. Csak egy bizonyos, hogy az ellenzék erős talpon áll és nem engedő a nemzet jogait háttérbe szorítani.

Az általános, titkos választói jog nélkül, béke nem lehet. Ezt jól tudja Lukács László miniszterelnök s épen azért a belügyminiszteriumban most mindenek előtt a választói jog nagy ügyén dolgoznak. Maga a miniszterelnök személyesen érdeklődik a munkálat előhaladása körül. Némethy Károly államtitkár vezeti az ügyet és referál a miniszterelnöknek.

Az ellenzék vezérférfjai a nemzet örök halájjára érdekesítették magukat eddigi szilárd állásfoglalásukkal.

A képviselőház üléseit elnapolta mindaddig, míg az új kormány előkészül a megfélemlítő választó-jogi javaslatokkal. Ez is azt jelenti, hogy a nemzet igazságos, becsületes ügyének győznie kell. Ha Lukács László tényleg megtalálja az ellenzékkel való helyes kibontakozás fonalát, ő lesz a jövő embere s évek hosszú során át békés munkásságra lehet kilátás. Tehát a forduló pontnál most vagyunk. A kormány őszinte, hazafias, tisztességes jóindulatától függ a helyzet tisztázása.

El kell ismerni, hogy Lukács miniszterelnök a kormányprogram felett megindult, esetleg könnyen elmergesedhet vitát, ügyes fordulattal lokalizálta. Egyenesen áttért a választó-jog kérdésének képviselőházon kívüli előkészítésére. Így megszabadult az ellenzék kritikájának jó nagy részétől. Azonban ha a kibontakozást akár a választó-jogi követeléssel, akár a nemzeti jogokat sértő véderőjavaslati 43. szakasz tárgyában megoldania nem sikerül, a legelszántabb harcra számíthat az ellenzéki pártok részéről.

— Ecetgyárnak nem kell telepengedély.

A kereskedelmi miniszter egy konkrét esettől kifolyólag legutóbb kimondta, hogy ecetgyárnak nem kell telepengedély. A határozat megállapítja, hogy az ecetgyár sem az 1884: XVII. t. c. 25. szakaszában, sem az arra vonatkozó miniszteri rendeletekben felsorolva nincsen, de nem sorozható az ipartörvény 25. szakaszában fölemlített vegyészeti gyárak forgalma alá sem, mert a szeszecetképződés egyszerű erjedési folyamat lévén, ecetgyártás közben műszaki szempontból vegyfolyamatok nem mennek végbe.

— **Új rendezett tanácsu város.** Dicsőszentmárton nagy község, hosszas tárgyalás után rendezett tanácsu várossá alakult át és polgármesternek Kedves József, vármegyei aljegyzőt választották meg.

Székely iparfejlesztés.

Irta: László Gyula.

Ezelőtt husz évvel Baross Gábor a korondi primitív fazekas ipar fejlesztésére tanfolyamot rendeztetett. A nép ellenében fogadta a leküldött állami idegen keramikust és elüldözte anélkül, hogy annak tanítását bevette volna. Évek múlva a helyi postamester fia hazakerült a székelyudvarhelyi szakiskolából és apja házában műhelyt nyitott. No hát ez meg módfelett érdekelt. Megbámulták a postamester ur fiának nagy tudományát és addig settenkedtek s lopottak el tőle, holnap újabb technikai fogást tőle, hogy meglepő gyorsasággal ők maguk is kitűnő fazekasok legyenek. Tanítás nélkül, áldozat nélkül. A tudás tovább terjedt házról házra s a kerondiak ma ott tartanak, hogy az országnak a legelőhaladottabb fazekasai. És most a korondiak visszasírják az állami keramikust, akitől még többet tanulhattak volna.

Egy másik eset. A két év előtt leégett felsőföldi község népe segíteni akartam. Tanácsoltam nekik, hogy kérjenek férfi ruha szabásati tanfolyamot. Mert ha ruhát tudnak készíteni, akkor az észlelesen előállított szőtteket is értékesíteni képesek. Az eszmétetszett is, meg nem is. Neki lekésedtek, aztán megint lehagolódta. Feltek az iparadótól Végül magam is megátráltam a kezdeményezéstől, azonban egy más megoldást kerestem. Menjen ki egy asszony Szegedre a konfekciós iparban való szakképzés szerzése végett, hozza haza a tudását és terjessze el a faluban. Meg is történt. Ma ez az asszony csinálja és szállítja több erdélyi városba a székely tanoncok téli és nyári ruháját s a sófalvi asszonyok ugyancsak törlik magukat, hogy ezt a tudást elcsesjenék. Az asszony is jól járt, mert a mint bevallja napoként három koronát keres, a székely fiuk is jól jártak, mert a hamar szétmálló bolti ruha helyett tartós jó ruhákat kapnak és az iparkamara is jól járt, mert a következetesen minussal zárt számadását már az első évben, tavaly jelentékeny plusssal zárta. A sófalviak pedig most esekednek a tanfolyam után.

Egy harmadik eset. A közelmúlt években egy facér szabó járta be a Székelyföld falvait, mint a háziipar fejlesztés apostola. Igért munkát és segítséget. Felültek neki csaknem mindenütt. Egy hatalmas szövetkezet megteremtését vállalta, amelynek tagja lehet, aki csekély három koronát neki lefizet. Ezeren és tizezeren ültek föl és dobták ki a három koronát. Évek múltán, csak a tavaly leplezte le ezt a szélhámost a budapesti rendőrség. Ez az eset sokat ártott a most megindítandó akciónak, mert a felültegett nép még tartózkodóbb lett.

Ez az eset magában is elég világosan aposztrofálja a helyzetet. A különböző magasságú régiókban tanakodnak és tanácskoznak a székely háziipar sorsa fölött, arra azonban alig gondolnak, hogy legalább ott a hol a házi iparnak gyökere van, a falvakban a nép ezreit is megkérdezzék és vele valamelyes bizalmasabb kapcsolatot teremtsenek.

Módjával minden sikerülne itt is, mint ahogy máshol sikerül, sőt jobban, mert ennek a népnek minden egyéb foglalkozás között a legtöbb hajlama az iparra van. Ezt bizonyítja az inasképzés jelentős sikere, a mely siker azonban szintén csak annak tulajdonítható, hogy ez az egy dolog kivételesen a közvetlenség medrében indult és fejlődött ki.

Az a nagy terület és hozzáteszem: elhanyagolt terület, a hol az iparfejlesztési akciónak operálnia kell, a közvetlenséget nélkülözte mind máig. Egy helyi mozgó intézménynek az adott viszonyok és előálló szükségeknek megfelelő módon való cselekvése

hiányzott. Nem a pénzsegély itt a fő — fő szükség, hanem amint Hieronymi Károly mondotta: „Utbaigazítás, bizonyos akadályok elhárítása, bizonyos dolgoknak az illetők tudomására való hozása”. Vagy a mint Doboczky Sándor képviselő, az országos háziipari szövetség ügyvezető alelnöke mondotta: „Lelket kell adni idegen a dolognak”.
(Vége köv.)

Küzdelem a létért.

II. (Folyt. és vége.)

Petőfi egy hét múlva már Miskolcon a Marton Sándor asztalosmester műhelyében gyululta a deszkát.

Még nem szabadult föl segédé, mikor a miskolci vasuti állomáson kiszállva, a vonatnál előmbé állott, panaszkodván, hogy megverték a műhelyben, többé nem is fog oda visszatérni. Már 3 nap óta vár itt rá minden vonat érkezésnél. Azonral utána néztem s kiderült, hogy kölcsönöség van. A „Borsod-miskolci muzeum” állattani szakosztálya részére vállalt Marton egy szekrényt. Az időben én voltam ennek az osztálynak főnöke, Petre József ügyvéd a muzeum-egyleti elnök. Nekünk kellett a kérdéses szekrényt átvenni. Petőfi, aki készítette, ezt tudta s minél szebben akarta kiállítani. A mestere (Marton) sürgette.

— Ne csiszold annyit, csak addig legyen szép, a meddig kikerül a műhelyből, azután, ha elhozályosodik is a fénye, nem bánom. A fiu nem tágitott.

— Nem akarok szégyent vallani vele — mondta — s tovább polirozta.

A mester ezért pofon ütötte, de Petőfi ben föllázadt a székely vér, s a nehéz sörös üveggel a politurát úgy találta hirtelenében a mester fejével közvetlen érintkezésbe hozni, hogy hidegvizet kellett fölmosni a gyaluforgácsokról. A segédek azonban, a mint Martont lábra állíthatták, Petőfivel hozták érintkezésbe a lécdarabokat.

Mester és tanonc orvosi látteleletet vettek. Az ipartestület békéltető bizottsága azt ítélte, hogy a fiu tartozik vissza térni a műhelybe, de Petőfi kijelentette, hogy ha minden ujjára egy csendőrt tesznek, akkor sem marad abban a műhelyben, hol a műhely becsületére a mester semmit sem ad. Horváth Károly rendőralkapitány szóval értesített, hogy a fölmutatott orvosi láttelelet alapján vétkesnek találja egyik székely fiamat, ki mesterét megverte és 14 napra el kell hogy zárja. Fölmutattam én is a másik orvosi látteleletet, s ajánlottam, hogy miután az ipartörvények szerint a 18 évet meghaladott tanoncok nem állanak a mester házi fegyelme alatt, Marton pedig megverte Petőfit, kölcsönös verekedés és kölcsönös panasz alapján egyenlő büntetést szabjon rájuk és zárassa egy helyre, ott vagy megbékülnek, vagy hadd győzzön az erősebb...

Martonnak így nem tetszett, visszavonta panaszát és a királyi járásbiróságához fordult. Petró vitte magával ügyvédnek a tárgyalásra. A folyosón sétálva Petró kért, hogy engedjem elzáratni a fiut, ne menjek be vele a tárgyalásra. Fölvilágosítottam arról, a mit Marton elhallgatott előtte s helyesnek találta, hogy kibékülnek vagy mind a kettőt el kell záratni.

Most már itt is elállott a panasztól Marton. Hajlandó volt a fiuak kiadni ruháit és iratait, csak azt kívánta, hogy ne maradjon Miskolcon Petőfi, hogy ne legyen guny tárgy a mesterek előtt, kit az inasa megvert.

Erről biztosítottam; fölmutatva a per folyamata alatt beszerzett szabad vasuti jegyeit, mellyel Borszék Soma bácsihoz volt menendő azonnal a fiu, ki a hátra levő időre elhelyezi más mesternél Budapesten.

Petőfi fölszabadult. Három év alatt a katonaságnál 3 csillagot szerzett, s azután

Szovátára jött dolgozni. Itt felesége révén székely lett. Arz József szászatyafinak egyetlen leányát feleségül vette, önálló iparos lett. Most építette föl szép nagy műhelyházát az udvarán keresztül folyó bővizű malomárok mellett, — széthányván régi műhely épületét — hogy az ócsó vizi erőre gépekkel szerelje föl.

Több villatulajdonos dolgoztat már eddig is vele. Dícsérik, mert most is sokat ad a műhely becsületére.

Mélegén ajánlhatom a székely iparkamara és a székely kirendeltség figyelmébe, hogy az annak idején megígért állami segítséget minden törekvő székely iparosnak kiállításba helyezvén, Petőfi is fölszerelhesse gépekkel műhelyét s a versenyt fölvehesse az idegen gyárosokkal, kik elárasszják hazánkat árjegyzékeikkel és a butoraktárakat kész butorokkal.

GAGYI SAMU.

HIREK.

— **Sürgős értesítés a méhészeknek.** Az udvarhelyvármegyei méhészegyesület folyó hó 14-én (kedden) d. u. 3 órakor a Derzi Samu méhészetében választmányi ülést tart a kolozsvári országos méhészeti kongresszus, kiállítás és a méhészetet fenyegető veszély tárgyában, melyre tekintettel az idő előrehaladott voltára külön meghívót nem bocsát ki, hanem lapunk útján hívja meg a választmány tagjait, a méhészegyesület elnöksége. Kellemetlen idő esetében a vál. ülés a vármegyei ház kistermében lesz megtartva.

— **Fagyos szentek.** Ma van Pongrác, holnap Szervác és holnapután lesz Bonifác. Ezek a fagyos szentek. Mig tul nem vagyunk b. névnapjukon, addig rettegetésben tartják a gazdaközönséget. Az idén ugyancsak soká tartott a hideg, esténként még mai napig is tüzelni kell. Azonban talán már jobbra fordul és ha Orbán, az utolsó fagyos szent is eltelik, megszűnik majd a kellemetlen hűvös időjárás. Reméljük a legjobbat.

— **A polgáristák utazási terve.** A székelyudvarhelyi m. kir. áll. polg. leányiskola tanulmányi kirándulásának utiterve a következő: **Indulás Székelyudvarhelyről** május 20-án (hétfőn) este 7 óra 48 perckor. **Kolozsvárra** érkezés 21-én reggel 6 óra 12 perckor. Kiszállás és a város nevezetességének megtekintése. Indulás tovább d. u. 1 óra 13 perckor a gyorsvonattal. Érzkezés Budapestre a ny. pályaudvarra este 9 óra 55 perckor. 22-én és 23-án **Budapest nevezetességeinek** megtekintése. 22-én este **színház**, 23-án este 7 óra 40 perckor a gyorsvonattal indulás Fiuméba s megérkezés 24-én reggel 8 óra 50 perckor. 24-én és 25-én **Fiume és környékének** megtekintése: **Abbázia, Cirkvenica, Terzattó** stb. 25-én este indulás Fiuméből 10 óra 23 perckor, 26-án reggel 10 óra 17 perckor átszállás a Déli Vasutra, mely a **Balaton** mentén vezet végig úgy, hogy a vasuti kocsiból pompás kép tárul az utasok szemé elé. Budapestre érkezés 9 óra 6 perckor s rögtön átszállás a nyugati pályaudvarnál a predeáli gyorsra. Érzkezés Székelyudvarhelyre 27-én d. u. 1 óra 55 perckor.

— **Hirtelen halál.** Ferenczy István, a „Korona” vendéglő tulajdonosa, Székelyudvarhely város igen tekintélyes polgára, e hó 10-én este Erzsébetvárosban, a vasuti állomásnál össze-esett és meghalt. Halálát szív-szélhűdés okozta. Temetése ma (vasárnap) d. u. 4 órakor a háztól lesz.

— **Unitárius templomszentelés Hódmezővásárhelyen.** Az Alföldön élő unitáriusoknak régi vágya ment teljesedésbe f. évi május 5-én, midőn Ferenc József unitárius püspök az új és csinos unitárius templomot felszentelte. Május 4-én d. u. 4 órakor érkezett

a püspök és kísérete Hódmezővásárhelyre, hol a város nevében Juhász Mihály polgármester, az egyh. község nevében Kovács József godnok üdvözölte a főpásztort, ki szívélyes hangon mondott köszönetet a meleg fogadtatásért. Innen a menet élén lovasbanderummal az új templom előtti térre vonul hol Barabás István lelkész üdvözölte a főpásztort és kíséretét. Este ismerkedési vásárcsóra volt a „Fekete Sas” szálló termében, hol a vidám hangulatban lelki gyönyörűséggel élvezték Darabos Lajos ref. főkantort kellemes énekét, ki vérbeli hivatott tolmácsolója a magyar népdal előadásának. Vasárnap 5-én délelőtt fél 11 órakor kezdődött az egyszerű és csinos berendezésű templom felszentelési ünnepe, melyen áhitatos szép írt Barabás István helybeli lelkész, egyházi beszédet profétai ihletett lélekkel és előadással Józán Miklós budapesti lelkész esperes mondott. Ezután az ősz főpásztor lépett a szószékre, ki általános figyelem és érdeklődés mellett fejtette ki beszédjében, hogy a mai korban egy igazán Isten-templomnak célja az lehet, hogy abból világosság, haladás és szeretet sugározzék ki a társadalmi életbe, mert mindig jobb, ha az emberek templomot építenek, mintha börtönt kellene építeni. Ajtai János hom.-almási lelkész, mint a hódmezővásárhelyi hívek volt légelső papja, hívta meg az urvacsorához a templomi gyülekezetet. Lőfi Ödön keresztelési beszéde és Lőrinczi Dénes tordai esperes záróimája után a templomi ünnepség véget ért. Templomozás után a püspök ur a küldöttségek tisztelgését fogadta, a különböző vallásfelekezetek együttesen tisztelegtek, kiknek nevében Papp ref. lelkész üdvözölte a főpásztort, ki válaszában kérte, hogy a felekezeti békeség legyen ezután is otthonos a városban belül. Délután 2 órakor mintegy 300 terítékű bankett volt, hol felköszöntőt mondtak Ferencz József, Fekete Gábor, Gál Jenő, Juhász Mihály polgármester, Kun Béla orsz. gyűlési képviselő, Dr Nagy György stb. Este 6 órakor a villamvilágítással felszerelt új templomban orgonahangverseny volt. Az udvarhelyi köri egyh. kör képviselőiben ez ünnepen részt vettek Pál Ferenc, Ajtai János, Péter Sándor és Ürmösi József lelkészek.

Utazás a brassói allatkiallításra. Az Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület a földművelésügyi miniszter támogatásával e hó 16, 17. és 18-án Brassóban nagyarányú Országos allatkiallítást rendez, a melynek megtekintése vármegyénk gazdáira is hasznosnak és tanulságosnak ígérkezik, a mit ezért ajánlunk gazdáink figyelmébe. A gazdasági egyesület 16-án a reggeli vonattal társas kirándulást rendez azokkal, kik legalább 15-ig jelentkeznek. A jelentkezők felharmad osztályu vasúti jeggyel utazhatnak.

Erdélyrészi orsz. kirakóvásárok május 13-án Déva, Korond, Petrozsény, Szamosnagyoroszló, 14-én Bürkös, Hadad, Magyarlajos, 15-én Gernyeszeg, 16-án Alparét, Alsószombatfalva, Alsószopor, Homoródszentmárton, Mocs, Toroczkó, Vajdahunyad, 17-én Beszterce, Csikszereida, Erzsébetváros, Hosszufalu, Nagyajta, Nagyborosnyó, Sárpatok, Ujgyház, 19-én Kibéd, Nagyselyk, Soósmező, 20-án Alsószuk, Ispánmező, Mikeszásza, Réten, 21-én Bánffyahunyad, Batos, Sülelmed, Szentbenedek, 22-én Czege.

A szüzgulya kihajtása. A vármegyei gazdasági egyesület szüzgulyáját e hó 19-én reggel 8 órakor hajják ki a legelőre a Székelyudvarhely városi vásártérrel, hol a borjak előbb felbélyegeztetnek és megbecsültetnek, mi célból a tulajdonosok által a korláthoz kikötendők.

Férfiaknak igen, nőknek nem tetsző előadás. A bosztonihölgyek rajongó hívei a sport különböző fajtáinak. A minap egy amerikai tanár, Dudley-Sargent, előadást rendezett, amelyre meghívta az előkelő sportked-

velő hölgyeket, kihirdetvén, hogy éppen a hölgyek sportolásáról szándékozik beszélni. A hölgyek persze bökökat vártak, de nagyon csalódtak.

— A sportnak minden ágazata, — mondotta a professzor — csak ügy és alkalom, hogy sok költséggel és idővesztéssel hódolhasson a nő a kacrkodásnak és a flört kedvtelésének. Ha önök hölgyeim, igazán egészséges sportot akarnak űzni, amely alakjuktat egész normálisan megszépíti és edzi, akkor megmondhatom önöknek, hogy ez az igazi sport: a házimunka, a háztartásban való szorgalmaskodás. A lábizmok edzésére és az elhízás elkerülésére nincs jobb sport a lépcsőjárásnál. Hogy a mell és gerincoszlop is megerősödjék, erre nézve jó a térdepelés és a mosás, ha még hozzá az ember a kezével is dolgozik. A vállak gömbölyüve tételére a seprővel való foglalkozás kiváló eszköz, szintugy a vödrök lördozása is. A sütés az első kart fejleszti, egy órai mosás pedig egy egész heti teniszjátékot pótol.

A professzor előadása tetszést aratott a férfiak többségének, de a hölgyek nagyon megütköztek a mondottakon s úgy vélekedtek, hogy a professzor voltaképp egy barbar ember, akiben egy abszolútekereskedő veszett el...

Bayler Kálmán kir. ítéltőráblai bíró, ki nem regen foglalta el állását Marosvásárhelyre, meghalt. Bayler a székelyudvarhelyi kir. törvényes elnöke volt megelőzőleg. Innen már betegesen távozott. Haláláról bővebb értesülést még nem kaptunk.

Anyák figyelmébe! Világhírű gyermekorvosok egyhangú véleménye, hogy a gyermekek elismert, legkiválóbb tápszere az elválasztás idejétől kezdve a „Phosphatine Falières”, mert nagyon könnyen emészthető, igen kellemes ízű, a fogzást megkönnyíti és biztosítja a csontrendszer fejlődését.

Jelöltek felvétele, a cs. és k. nagy-szebeni gyalogsági hadapród iskolába. Az I-ő évfolyamba az 1912—1913-iki tanév kezdetével (szeptember közepe táján) körülbelül 25 oly testileg alkalmas ifju vétetik fel, aki f.év szeptember 1-jével 14-ik életkorát már elérte, de a 17-iket még át nem lépte, hajlammal bír a katonai pálya iránt és valamilyen közép vagy polgári iskola négy alsó osztályát legalább elégséges eredménnyel végezte. Fizetéses hely iránti felvételi kérvényeket már az 1911—1912-iki iskolai végbizonyítvánnyal is ellátva, legkésőbb f. év július hó 8-án az iskolaparancsnokságnál nyujtsák be. Ha a jelölt esetleg pótvizsgára utasított, akkor a kérvényhez ideiglenes bizonyítvány melléklendő. Hiányosan felszerelt, közvetlen a beérkezési halárnapon (július 8-án) beérkező kérvények nem vehetők figyelembe. Magyar állami alapítványi díjmentes helyre pályázóknak folyamodványa a magy. kir. honvédelmi miniszteriumhoz terjeszthető be. Az erre vonatkozó „Pályázati hirdetmény” a benyújtási időpont, valamint minden más adatok hirdetésével, a Rendeleti Közlönyben (esetleg a Budapesti Közlönyben) közzététetik.

Értesítés. Tisztelettel szives tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szives megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Vidéki hírlapírók gyűlése. A vidéki hírlapírók országos szövetségének igazgatósága vasárnap délután Budapesten az Otthon termében Szavay Gyula elnöklete alatt ülést tartott. Ezen az ülésen döntött az Igazgatóság Zichy János gróf kultuszminiszter által a vidéki hírlapírók részére alapított tanulmányi utazási segély odaiteléséről. Az ezer-

ezer koronás segélyre 13 vidéki újságíró pályázott és ezek közül titkos szavazással Fenyves Ferenc szabadkai és Lehrer Adolf fiumei hírlapírókat küldik ki a négy hónapos tanulmányi útra. Előbbi a Balkánon élő magyarság helyzetének tanulmányozására vállalkozott. Utóbbi pedig Berlinben az újságírói főiskola előadásait fogja hallgatni. Az igazgatóság elhatározta, hogy a június 29-én Győrött tartandó közgyűlés elé határozati javaslatot terjeszt, mely szerint szükséges hírlapírókból és kiadókból álló és törvény által szervezett testület létesítése, amelynek feladata a hírlapírók és kiadók jogviszonyainak rendezése, a vitás kérdések elintézése, békeltetési működés és önálló fegyelmi jog gyakorlása oly sajátos visszaélések megtorlására, melyek büntető törvényekbe nem ütköznek ugyan, de arra alkalmasak, hogy a sajtó tekintélyét kisebbítsék, segélypénztárak létesítése stb. Ezután az igazgatóság felvette a szövetség kötelekebe az újonnan jelentkezett tagokat és hat vidéki újságírónak pénzbeli segítséget szavazott meg.

Gyilkosság áldozata lett Titi Gábor bögözi cigány, akit e hó 10-én a székelyudvarhelyi közkórházból temettek el. Egy héttel ezelőtt Demény Lajos a bögözi kocsmában rálőtt és az ebből kapott sérülés miatt meghalt.

Zongora hangoló! Lipovniczky Széver budapesti zongora készítő és hangoló 5 napra városunkba érkezett. Lakása: vár-utca Máthé Dániel szabó mester házában.

Irodalom.

Anatole France: A Pinguinek szigete. A ma elo francia írók között ketsegtelenül Anatole France-nek tolla a legtinomabb. A legmélyebb gondolkozás a legkönnyedebb kifejezési móddal egyesül műveiben. A mélyes eszméket a legtetszősebb draperia mögé rejtji el. Nevetve, mosolyogva, trefálva es enyelegve rántja le a leplet intézményekről és emberekről egyaránt. Azért van olyan nagy hatása társadalmi regényeinek és a Pinguinek szigete azért a legolvasottabb könyvek egyike. A satirikus társadalmi regények öröke klasszikus mintaképe marad. Csupa báj, csupa leheletszerű finomság és elragadó kedvesség. Isteni gunnyal mutat rá nagytiszteletben álló hagyományok cseppet sem tiszteletreméltó eredetére és arra, hogy az idők ködében mint kapnak jelentéktelen apróságok gigási arányokat. Egy képzelt népnek: a pinguineknek történetében valamennyi nép hibáit ostorozza. A pinguin-nép újabb története nem egyéb, mint a francia köztársaság régibb és újabb eseményeinek kacagató karrikaturája. Anatole France-nak ezt a remekművét az teszi különösen élvezetessé, hogy szerzője sohasem dolgozik doronggal, finom guny, metsző satira, mosolygó fensőbbiség az ő fegyvere. Ha mesél: bábajos, ha elmélkedik: könnyed, ha gunyolódik és trefálkozik: elmés. Félig a voltairianusokra, félig az epikureusokra emlékeztet. Nem veszi tulságosan komolyan nagy ügyeinket, de viszont a legjelentéktelenebb apróságban is lát valamit, a mi megérteti annak szükségességét. A Pinguinek szigete jó könyv, kedves könyv és a mellett csupa művészet. Egyike azoknak a munkáknak, melyek után úgy érezzük magunkat, mintha megfürdött volna a lelkünk derűben és fényben, a művészet mindenit megtisztító forrásában. Az Athenaeum Könyvtár, mely kötetekinek páratlanul szép kiállításával és szokatlan olcsóságával olyan nagy népszerűséget szerzett már eddig is, a Pinguinek szigetével bizonyára még csak megnöveli olvasóinak nagy táborát. Ez annál inkább hisszük, mert Bölöni György fordítása mintaszerű. Anatole France stilsának szépségeit és finomságait nagy ügyességgel tükrözteti vissza. A szép könyv ára, az Athenaeum Könyvtár izléses kötésében és Basch Árpád művészi borítékklapjában 1 korona 90 fillér és minden könyvkereskedésben kapható.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdeti, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő bevételekénél és megrendeléseinek a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. újságo felemlíteni szíveskedjék.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bora a kereskedőnek.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon
Az eddigi világhírű wiksnak vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. 38. és kir. udvari szállító
80 éves gyári fennállás

Unitáriusoknak

igen becses a Demeter Dénes k rácsonfalvi lelkész által írt **Konfirmációi Emlék**, melyet az E. K. T. 280 - 902. sz. a elfogadott és országos használatra ajánlott E gazdag tartalmu igen sok képpel díszített könyv ára füzve 40 f, kötve 60 fillér. Kapható Betegh Pál könyvkiadóhivatalában Székelyudvarhelyt.

Tüzüzlet szerzőket

Magyar régi biztosító intézet keres magas jutalék, esetleg átalány és jutalék mellett.
Megfelelő emberek, kik e szakmában még nem jártasak, kiképeztetnek.
Ajánlatok az előbbeni foglalkozás megjelölésével Brassó postafiók 20 intézendők.

* A székelyek alkotmányának története

különösen a XVI. és XVII. században. Írta: Dr Konnerth János Némethből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vasos kötetben a székelyek ösfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabíró (székbiro), a főkirálybíró, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy notáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A há. m. rend, A földönlakók, Székely társ, Székely bánja vára 1562, A darab ntok, A két első rend helyzete, lófok, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, musrák vagy hadi szemléket, a praesidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, had adót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657-1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitünő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt

Bélyegzők és pecsétnyomok mindenféle kivitelben gyári áron pontosan hibátlan szövegezésel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Eladó zongora Egy jó karban levő hosszú zongora eladó Székelyudvarhelyt, Szentimre-utca 10. szám.

A Talmud magyarul

Egyre halljuk a Talmud-moralt, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.
A Talmud a zsidó rabbiok tananyag, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémgégény, ami ennél érdekesebb lenne.
A Talmud kivonat, de szó szerinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalón. Ára 10 korona. Népies kiadás. 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.
Megrendelhető:
„A Kereszt” kiadóhivatalában Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és borszárművezők **Medgyes**.
Legjobb beszerzési forrás termézetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitünő sajáttermés és vörös borek.

8 millió 205,500 K vagyona és száz 42 ezer 593 fizető tagja, 400-at meghaladó fiókpenztára és közel 200 tagcsoportha van a Magyarországi Munkások Rokkantsági Nyugdíjgyuleteinek — Budapest, VIII. József körút 23. sz. saját ház A magyar állam ézi 5000 K-val segélyezi. Mindenki tagja lehet 20, 24 v. 30 fillér heti tagdíj mellett, a miert 10 év után évi 424 K 50 f, 509 K 60 f vagy 618 K 80 f állandó, a tag egész életén át tartó rokkantsági segélyre. 40 évi tagság utánpedig évi 624 K, 728 K vagy 884 K nyugdíjra számíthat. Ezen kívül is számos előnye van. Minden községben lehet fiókpenztárt szervezni. Irjon azonnal a központhoz és onnan felvilágosítást kap. Híva közzék e lapra

Betegh Pál könyvnyomató és könyvkötő -intézete Székelyud

H I R D E T M É N Y.

Néhai Gyertyánffy Gábor volt székelyudvarhelyi lakos ügyében közhírré teszem, hogy Székelyudvarhelyen a kir. Törvényszék, mint telekkönyvi hatóság árverelő szobájában 1912. évi május hó 22-én d. e. 8 órakor megtartandó végrehajtási árverelés joghatályával bíró önkéntes árverésen el fognak adani a hagyatékhöz tartozó következő ingatlanok:

Székelyudvarhelyen Árpád-utcában 17 házszám alatt levő emeletes faház udvarral; a Báthory-utcában 6 házszám alatt, s az ugyanottan 8 házszám. alatt levő kőházak; a székelyudvarhelyi határon a »nagylok« aldülőben (Kossuth-utcai vámbáz mellett) levő 804 □ öl térfogattal bíró kert; a »paprakotya« aldülőben lévő 1 hold 326 □ öl térfogattal bíró kaszáló; és végül a »budváreleje« aldülőben levő 253 □ öl térfogattal bíró tért.

Az árverés befejezte után pedig a jelen levő örökösökhöz ajánlatok tehető a Székelyudvarhelyen Batyány tér (Alsó-piac) 11 házszám alatt levő emeletes kőházra, melyhez udvar és kert is tartozik.

Az árverési feltételek irodámban megtekinthetők, s ugyanottan a szükséges adatokkal és felvilágosításokkal is rendelkezésre állok az érdeklődőknek.

Székelyudvarhely, 1912 évi május hó 1-én.
DR KOVÁCS JENŐ ügyvéd, mint néhai Gyertyánffy Gábor végrendeletének végrehajtója.

Udvarhelyvármegye Nemes Csajjai. Szerkesztette: Palmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható; Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses családtörténelmi adatokat tartalmaz.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódeit közöl a **BUDAPESTI BAZAR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatóvány számot küld a **„BUDAPESTI BAZAR”** kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross u. 22. (Budapesti Bazar-ház.)

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióak bizonyult háziszert, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult **köszvény**nél, **oszu**nál és **meghüleséknél**.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevételek orvatosok legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozban van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és üvegszerván minden gyógyszerertárban kapható — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr Richter gyógyszerertára az „Arany országhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 6. neu.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések** ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok** izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek **Betegh Pál** könyvnyomató és könyv-

Aspirin

Mint hogy sűrűn előfordul, hogy a valódi Aspirint utánzatokkal helyettesítik, kérjük az Aspirint csak is az általunk forgalomba hozott

Aspirin-Tabletta

alakban vásárolni, a melletti lerajzolt **eredeti csomagolásban**. (1 üvegcso 20 Tablettával á 0,5 gr. K 1.20).

Minden Tablettára az Aspirin szó van rábélyegezve.

Csak is ezen Tabletták nyújtanak biztosítékot a készítmény valódiságáért, és minden más mint nem valódi visszautasítandó.

Aspirint kizárólag eredeti tablettáinkban kérjen.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co., Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.

